

Kultur- og likestillingsdepartementet
Postboks 8030 Dep,
0030 Oslo

Deres referanse:
21/4537-

Vår referanse:
Siri Espe, interessepolitisk leder
siri@ungefunksjonshemmede.no

Vår dato:
25.04.2023

Unge funksjonshemmedes innspill - melding til Stortinget om seksuell trakassering

En sentral side av utfordringsbildet angående seksuell trakassering rettet mot funksjonshemmede bunner i negative holdninger til funksjonshemmedes seksualitet, og uvitenhet i befolkningen. Dette innvirker på formene for seksuell trakassering som funksjonshemmede utsettes for, samt oppfølging etter rapportering. Unge funksjonshemmede mener også at dette burde vies oppmerksomhet når det iverksettes forebyggende tiltak og arbeid, samt i kunnskapsinnhenting om seksuell trakassering fremover.

Å ikke bli ansett som seksuell:

Funksjonshemmede opplever ofte å ikke bli ansett som seksuelle av sine omgivelser, og det eksisterer fordommer om at funksjonshemmede har manglende evner til å kunne ha sex. På grunn av dette opplever mange funksjonshemmede å få inngripende spørsmål om egen seksualitet og seksuelle praksis fra fremmede mennesker. For eksempel får mange funksjonshemmede spørsmål om de kan ha sex, hva slags seksuelle praksis de har, eller hvordan deres kjønnsorgan fungerer. Dette er grenseoverskridende spørsmål som mange funksjonshemmede likevel kan føle et ansvar for å besvare. Enten for å avkrefte myter om funksjonshemmedes seksualitet eller for å bevise at en selv er et seksuelt vesen med et seksualliv. Mange opplever det som svært ydmykende og nedverdiggende, og dette er heller ikke noe samfunnet anser som akseptable spørsmål å stille befolkningen ellers.

Videre opplever flere funksjonshemmede at det ikke antas at de har seksuelle muligheter. Dette fører blant annet til at funksjonshemmede opplever å bli sett på som et "enkelt seksuelt valg" eller møter sinne ved avvisning. For eksempel forteller mange funksjonshemmede om å bli møtt med kommentarer som at du som funksjonshemmet burde ta det du kan få dersom de avviser seksuelle invitasjoner. Andre opplever å bli objektifisert i form av å være et punkt på noens "bucketlist", altså et ønske om å en gang i livet ha ligget med en funksjonshemmet person. Igjen er dette svært nedverdiggende og ydmykende.

Å ikke anse funksjonshemmede som seksuelle vesener kan videre føre til ubevisste handlinger fra andre, som for personen med en funksjonsnedsettelse kan oppleve som svært grenseoverskridende. Eksempelvis opplever mange funksjonshemmede at fremmede skal "hjelp" dem, noe som gjerne gjøres ved å ta tak i personen med en funksjonsnedsettelse, ta tak i deres hjelpemidler, lede kroppen eller hindre personens bevegelsesmuligheter. Mange funksjonshemmede opplever dette som inngripende og ubehagelig ettersom de på denne måten fratras kontroll og bestemmelse over egen kropp eller hvem som får komme tett på deres kropp.

En holdning om at funksjonshemmede ikke er seksuelle vesener finnes også i rettssystemet og helsevesenet. Dette kan innvirke på mulighetene funksjonshemmede har for å rapportere om seksuell trakassering eller opplevde overgrep, i tillegg kan det innvirke på oppfølgingen man får etter en eventuell rapportering. Vi er kjent med at noen funksjonshemmede som rapporterer om seksuell trakassering blir møtt med en holdning om at man ikke kan krenkes eller oppleve seksuell trakassering når man ikke har en seksualitet. Dette finnes det dog svært lite kunnskap om og forskning på.

Et viktig forebyggende tiltak er derfor å øke kunnskapen og bevisstheten rundt funksjonshemmedes seksualitet i befolkningen. Blant annet er funksjonshemmede svært lite representert i media, forskning og litteratur som omhandler seksualitet, partnerskap eller seksuell helse. Funksjonshemmede er heller ikke representert i seksualitetsundervisningen. Dette former og forsterker en holdning om at funksjonshemmede ikke er seksuelle, og maler et uriktig bilde av funksjonshemmedes seksualitet som noe avvikende eller annerledes fra normfungerende sin seksualitet. I tillegg resulterer manglende representasjon av funksjonshemmede i at funksjonshemmede selv får lite kunnskap om grenser, akseptabel seksuell oppførsel og overgrep.

Funksjonsnedsettelse som sårbarhetsfaktor for seksuell trakassering:

Mange personer med nedsatt funksjonsevne og kroniske sykdommer har vært mye inn og ut av helsevesenet gjennom hele livet, og mange har også et assistansebehov. Med andre ord er mange funksjonshemmede svært vant med at fremmede personer forholder seg mye til deres kropp. Mange medisinske behandlinger, treningsprogram og oppgaver utført av assistenter innebærer at en tredjepart forholder seg til din kropp, også det du opplever som privat og intimt. I seg selv er ikke disse medisinske og assistanse kontekstene grenseoverskridende, men ettersom få personer med funksjonsnedsettelser og kroniske sykdommer får samtaler eller kunnskap om grensesetting og seksualitet, opplever mange at det er vanskelig å sette grenser for seg selv i seksuelle kontekster, eller at det er vanskelig å skille på hva som er greit og hva som er grenseoverskridende. Dette gjør at funksjonshemmede kan være mer sårbare for seksuell trakassering. I tillegg kan det å ha et assistansebehov gjøre veien fra seksuell trakassering til seksuell vold kortere. Et assistansebehov gjør at man oftere befinner seg i situasjoner hvor overgrep kan forekomme. I tillegg kan et assistansebehov medføre et avhengighetsforhold eller et maktforhold som kan resultere i at man som funksjonshemmet

opplever å måtte akseptere trakassering eller annen uakseptabel atferd for å ikke miste nødvendig hjelp eller assistanse. Dette gjelder ikke i hovedsak assistenter, men er ofte til stede i saker hvor funksjonshemmede har vært utsatt for vold i nære relasjoner.

Et viktig forebyggende tiltak er derfor å sørge for at funksjonshemmede er representert og inkludert i forskning, litteratur og media hvor seksualitet er et tema, ikke minst at funksjonshemmede er representert i seksualitetsundervisning. Det er spesielt viktig at funksjonshemmede får kunnskap om grensesetting, og kjenner til typiske former for seksuell trakassering som særlig rammer funksjonshemmede. Videre trengs det mer forskning på seksuell trakassering og funksjonsnedsettelse, både knyttet til hvor utbredt dette er, hvilke former dette tar, men også hvordan dette følges opp og behandles i helsevesen og rettsvesen. Det treng også mer kunnskap om, og retningslinjer for hvordan seksualiteten skal behandles og ivaretas når man har BPA. Per dags dato finnes det ingen konkrete retningslinjer som regulerer seksualitet og BPA.

Seksuell trakassering på sosiale medier og nett:

Det finnes lite forskning om seksuell trakassering mot funksjonshemmede på nett, men vi vet at manglende kunnskap og negative holdninger om funksjonshemmede og funksjonshemmede sin seksualitet kommer frem på sosiale medier og på nettet i ulike former. Seksualiserte hatytringer er ofte kjønnset, og i tillegg opplever funksjonshemmede ytringer som går direkte på sin funksjonsnedsettelse eller kroniske sykdom og menneskeverd. Seksuell trakassering og hatytringer mot funksjonshemmede foregår i kommentarfelt både direkte mot enkeltpersoner, men også ved omtale av funksjonshemmede som gruppe.

Funksjonshemmede kan i tillegg oppleve negative holdninger knyttet til seksualitet gjennom utestengelse og rapportering ved plattformer som Tiktok og Instagram. Unge funksjonshemmede vet at det ikke er et ukjent problem å oppleve at ens sosiale medier-konto kan bli rapportert av andre brukere som «støtende innhold» fordi man ser annerledes ut eller bryter med funksjonsnormen. For eksempel ved deling av bilder når man er gravid, har fått barn, eller er på stranda ikledd badetøy. Dette kan oppfattes som seksuell trakassering fordi man blir rapportert på grunnlag av at andre mener det er upassende, overdrevent seksuelt eller støtende. En konsekvens er at man blir utestengt fra plattformen og ikke kan ta del på lik linje som andre. Det kan skape frykt og psykisk stress å motta og oppleve denne type kommentarer og rapporteringer. Enkeltmennesker kan skremmes fra å delta på sosiale medier og ulike forum på nett. Indirekte kan det også få konsekvenser på gruppenivå gjennom å spre frykt fordi man vet om andre som har opplevd denne type trakassering som kan føre til at flere velger å avstå fra, og ta del i sosiale medier og det «offentlige ordskiftet» som er å finne på sosiale medier.

Et viktig forebyggende tiltak er å sørge for at funksjonshemmede er representert og inkludert i forskning, litteratur og media hvor seksualitet er et tema, og at funksjonshemmede er representert i seksualitetsundervisningen på skolen. At personer som bryter med funksjonsnormen ikke er regnet med eller er synlig bygger opp under holdninger og fordommer om at funksjonshemmede ikke er seksuelle, og at funksjonshemmedes seksualitet er noe avvikende, upassende eller annerledes fra normfungerende sin seksualitet. Økt kunnskap er

Unge
funksjonshemmede

avgjørende for brukere av sosiale medier, men også for ansatte i de digitale plattformene som skal jobbe for å motarbeide seksuell trakassering hatytringer innenfor sine systemer.

Med vennlig hilsen,

Ingvild Østli

Generalsekretær

Unge funksjonshemmede

Ingrid Thunem

Styreleder

Unge funksjonshemmede